

Rolnummer 621
Arrest nr. 50/94 van 22 juni 1994

A R R E S T

In zake : het beroep tot vernietiging van artikel 86 van de wet van 6 augustus 1993 houdende sociale en diverse bepalingen, ingesteld door de n.v. Nationale Maatschappij der pijpleidingen.

Het Arbitragehof,

samengesteld uit voorzitter L. De Grève en waarnemend voorzitter L. François, en de rechters K. Blanckaert, L.P. Suetens, P. Martens, Y. de Wasseige en J. Delruelle, bijgestaan door de griffier L. Potoms, onder voorzitterschap van voorzitter L. De Grève,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. Onderwerp van het beroep

Bij verzoekschrift van 7 december 1993, aan het Hof verzonden bij ter post aangetekende brief van dezelfde datum en ter griffie ontvangen op 8 december 1993, vordert de n.v. Nationale Maatschappij der pijpleidingen de vernietiging van artikel 86 van de wet van 6 augustus 1993 houdende sociale en diverse bepalingen.

II. De rechtspleging

Bij beschikking van 8 december 1993 heeft de voorzitter in functie de rechters van de zetel aangewezen overeenkomstig de artikelen 58 en 59 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof.

De rechters-verslaggevers hebben geoordeeld dat er geen aanleiding was om artikel 71 of 72 van de organieke wet toe te passen.

Van het beroep is kennisgegeven overeenkomstig artikel 76 van de organieke wet bij op 21 januari 1994 ter post aangetekende brieven.

Het bij artikel 74 van de organieke wet voorgeschreven bericht is bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 25 januari 1994.

Een memorie is ingediend door de Ministerraad, Wetstraat 16, 1000 Brussel, bij op 9 maart 1994 ter post aangetekende brief.

Van die memorie is kennisgegeven overeenkomstig artikel 89 van de organieke wet bij op 17 maart 1994 ter post aangetekende brief.

Een memorie van antwoord is ingediend door de verzoekende partij bij op 8 april 1994 ter post aangetekende brief.

Bij beschikking van 10 mei 1994 heeft rechter L. François, waarnemend voorzitter ter vervanging van voorzitter M. Melchior, wettig verhinderd in onderhavige zaak te zetelen, de zetel aangevuld met rechter P. Martens.

Bij beschikking van 10 mei 1994 heeft het Hof de zaak in gereedheid verklaard en de dag van de terechtzitting bepaald op 7 juni 1994.

Van die beschikking is kennisgegeven aan de partijen en hun advocaten bij op 10 mei 1994 ter post aangetekende brieven.

Bij beschikking van 2 juni 1994 heeft het Hof de termijn waarbinnen het arrest moet worden gewezen, verlengd tot 7 december 1994.

Op de terechtzitting van 7 juni 1994 :

- zijn verschenen :

. Mr. M. Senelle, advocaat bij de balie te Brussel, voor de verzoekende partij;

. Mr. G. Tassin en Mr. D. Lagasse, advocaten bij de balie te Brussel, voor de Ministerraad;

- hebben de rechters-verslaggevers L.P. Suetens en Y. de Wasseige verslag uitgebracht;

- zijn de advocaten gehoord;

- is de zaak in beraad genomen.

De rechtspleging is gevoerd overeenkomstig de artikelen 62 en volgende van de organieke wet, die betrekking hebben op het gebruik van de talen voor het Hof.

III. *De bestreden norm*

Artikel 86 van de wet van 6 augustus 1993 houdende sociale en diverse bepalingen luidt :

« Er wordt ten laste van de n.v. Nationale Maatschappij van de pijpleidingen een jaarlijkse vergoeding van 55.000.000 frank geheven. De vergoeding is verschuldigd voor elk begonnen kalenderjaar vanaf 1993.

De Koning bepaalt de wijze van invordering van de vergoeding. »

IV. *In rechte*

- A -

Standpunt van de verzoekende partij

A.1.1. In haar verzoekschrift stelt de n.v. Nationale Maatschappij der pijpleidingen dat het beroep tot vernietiging is ingesteld binnen de voorgeschreven termijn en dat zij doet blijken van het rechtens vereiste belang.

Vervolgens schetst zij de antecedenten van de bestreden bepaling. Daaruit blijkt dat de bestreden financiële verplichting past in het kader van de uitvoering van overeenkomsten die tussen de Belgische Staat en de Nederlandse firma D.S.M., enerzijds, en tussen de Belgische Staat en de Nationale Investeringsmaatschappij, anderzijds, respectievelijk in 1976 en 1977, werden afgesloten, met betrekking tot de bouw en de exploitatie van een pijpleiding van Antwerpen naar Geleen. Sinds haar oprichting in 1981 is de n.v. Nationale Maatschappij der pijpleidingen in de rechten en plichten van de Nationale Investeringsmaatschappij getreden, onder meer wat de deelneming betreft die de Nationale Investeringsmaatschappij bezat in de n.v. Pall, die met het oog op de exploitatie van die pijpleiding werd opgericht. De jaarlijkse vergoeding van 55.000.000 frank die door de bestreden bepaling wordt opgelegd, stemt volgens de parlementaire voorbereiding ongeveer overeen met het bedrag dat door de n.v. Pall, ter uitvoering van bovenvermelde overeenkomsten, wordt gefactureerd aan de n.v. Nationale Maatschappij der pijpleidingen en door de Belgische Staat aan deze vennootschap dient te worden terugbetaald als gevolg van de overeenkomst Staat/Nationale Investeringsmaatschappij van 28 januari 1977.

A.1.2. Ter ondersteuning van haar beroep tot vernietiging voert de verzoekende partij twee middelen aan.

A.1.3. Het eerste middel voert een schending aan van de artikelen 6 en *6bis* van de Grondwet doordat de wetgever in de bestreden bepaling arbitrair aan één enkele naamloze vennootschap een zware financiële verplichting oplegt; aldus wordt « een manifest verschil in behandeling in het leven (...) geroepen zonder dat er enig criterium van onderscheid is, laat staan een objectieve en redelijke verantwoording ».

A.1.4. Het tweede middel is afgeleid uit de schending van de artikelen 6 en *6bis* van de Grondwet, doordat de bestreden bepaling, vanwege de retroactieve werking ervan, een onderscheid maakt dat volgens de verzoekende partij noch objectief, noch redelijk is. Bovendien is de door de wetgever genomen beslissing « buitensporig in verhouding tot het door de wetgever beoogde doel ».

De vergoeding die bij artikel 86 van de wet van 6 augustus 1993 is vastgesteld, is verschuldigd voor elk begonnen kalenderjaar vanaf 1993; volgens de verzoekende partij werkt zij derhalve retroactief.

Uit de memorie van toelichting kan niet worden opgemaakt welk het beoogde doel is van de jaarlijkse vergoeding; de bedoelde vergoeding wordt alleen geheven om te trachten « de catastrofale financiële situatie van de Belgische Staat te verbeteren ». Niet alleen is het beoogde doel niet bereikt, « maar de Belgische Staat tracht nu, door retroactief de heffing te laten slaan op het kalenderjaar 1993, zijn eigen onmacht om resultaten te boeken in de sanering op te vangen, door het principe van niet-retroactiviteit te schenden ».

Het is niet redelijk de financiële planning en de begroting van een naamloze vennootschap in onevenwicht te brengen door een retroactieve heffing. Die financiële planning zou anders geweest zijn indien men de « met terugwerkende kracht uitgevaardigde wet » had gekend op het ogenblik van het handelen.

De bestreden bepaling creëert daarenboven vanaf het ogenblik dat ze uitwerking heeft, een onderscheid, in de juridische verhoudingen, tussen hen die onder toepassing van de wet vallen, en de anderen, op wie ze niet toepasselijk is; dat onderscheid is noch objectief, noch redelijk.

Standpunt van de Ministerraad

A.2.1. Ten aanzien van het eerste middel merkt de Ministerraad op dat het volstrekt onjuist is te beweren dat het opleggen van de kwestieuze vergoeding aan de verzoekende partij willekeurig en buiten verhouding zou zijn.

Het feit dat die vergoeding tot doel heeft een financiële inkomstenbron voor de Belgische Staat in het leven te roepen, volstaat niet om haar *in se* discriminerend te maken : dat is het doel van elke fiscale maatregel. Wel is vereist dat zij berust op een objectieve verantwoording in verhouding tot dat doel.

Hieraan wordt ten deze voldaan aangezien de vergoeding in de parlementaire voorbereiding wordt verantwoord door het monopolie dat aan de verzoekende partij is toegekend door artikel 182 van de wet van 8 augustus 1980 houdende budgettaire voorstellen voor de jaren 1979-1980 en het koninklijk besluit van 23 juli 1981 tot uitvoering van dat artikel.

De verzoekende partij is daarenboven niet de enige in dergelijke situatie. De Nationale Loterij, waaraan eveneens een monopolie is toegekend, namelijk het organiseren van openbare loterijen, bevindt zich in een soortgelijke situatie.

Blijkens de parlementaire voorbereiding stemt het bedrag van de vergoeding ongeveer overeen met het bedrag dat de Belgische Staat elk jaar moet betalen aan de verzoekende partij - die in de rechten en plichten van de Nationale Investeringsmaatschappij is getreden - op basis van de overeenkomst betreffende de bouw en de exploitatie van een pijpleiding die Antwerpen en Geleen verbindt en die op 28 januari 1977 met de Nederlandse firma D.S.M. werd gesloten.

Tenslotte toont de verzoekende partij niet aan dat er geen redelijk verband van evenredigheid zou bestaan tussen de aangewende middelen en het beoogde doel, vermits zij zich ertoe beperkt te beweren, zonder enig bewijs aan te voeren, dat de wetgever « haar een zware financiële verplichting oplegt ».

Overeenkomstig artikel 6 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof bevat het

verzoekschrift «een uiteenzetting van de feiten en middelen ». Die vereiste veronderstelt dat de middelen aanwijzen of toelaten te ontdekken in welk opzicht de als geschonden voorgestelde grondwettelijke bepalingen zouden zijn overtreden. Dat is ten deze zeker niet het geval. In zoverre het middel aan die vereiste niet voldoet, is het onontvankelijk.

Daarenboven is het niet onbelangrijk op te merken dat de winst van de verzoekende partij op jaarbasis gemiddeld ongeveer 160.000.000 frank bedraagt en dat die volledig toe te schrijven is aan hoger vermeld monopolie. Bijgevolg, zelfs al zou de betwiste vergoeding beschouwd kunnen worden als een « zware financiële verplichting », *quod non*, dan nog zou zij niet kunnen worden beoordeeld als zijnde disproportioneel in verhouding tot het nagestreefde doel.

A.2.2. Het tweede middel is volgens de Ministerraad evenmin gegrond.

Aangezien de bestreden bepaling een fiscale maatregel betreft, kan de toepassing ervan vanaf het jaar in de loop waarvan zij is uitgevaardigd, niet strijdig met het algemene beginsel van de niet-retroactiviteit worden geacht.

Voor die stelling steunt de Ministerraad op de rechtspraak van het Hof van Cassatie en van de Raad van State inzake belastingen.

Besloten wordt dat een jaarlijkse vergoeding - en wel zonder het algemene beginsel van de niet-retroactiviteit te schenden - verschuldigd kan zijn voor het jaar waarin zij wordt opgelegd.

Antwoord van de verzoekende partij

A.3.1. Op de memorie van de Ministerraad repliceert de verzoekende partij met betrekking tot het eerste middel dat de jaarlijkse bij wet gevraagde vergoeding van 55.000.000 frank geen algemene fiscale maatregel voor de openbare monopoliehouders is, zoals de Ministerraad voorhoudt, maar een speciale maatregel voor de n.v. Nationale Maatschappij der pijpleidingen, die voor 50 % « opgedrongen aandeelhouder » is in de n.v. Pall.

Het is de financiële verplichting van de overheid ten aanzien van de n.v. Pall die de enige objectieve verantwoording is voor de bestreden bepaling, zoals blijkt uit de parlementaire voorbereiding ervan.

De verzoekende partij betwist ook de vergelijkbaarheid van de situatie van de n.v. Nationale Maatschappij der pijpleidingen met andere maatschappijen, zoals de Nationale Loterij. Tevens meent de verzoekende partij dat ze niet beschikt over een monopolie, zoals de Ministerraad voorhoudt, daar een publiek monopolie onder andere een alleenrecht, een prijszetting van de diensten en een risicodekking door de overheid van bijna 100 % veronderstelt; aan die voorwaarden is in haar geval niet voldaan.

De verzoekende partij betwist tenslotte de bewering van de Ministerraad dat de opgelegde vergoeding in het licht van de door de Nationale Maatschappij der pijpleidingen gemaakte winst geen zware financiële verplichting zou zijn. De jaarlijkse financiële vergoeding die wordt gevraagd is hoger dan de belastingen die ze dient te betalen, wat op zich reeds voldoende bewijst dat een zware financiële verplichting wordt opgelegd.

A.3.2. Met betrekking tot het tweede middel herhaalt de verzoekende partij :

« Geen enkele n.v. kan begroten, werken en beslissen met de dreiging van plotse zware, en daarenboven retroactieve fiscale maatregelen, die de essentie van haar werkingsmogelijkheid aantasten ».

De retroactieve werking van de bestreden bepaling schept een onderscheid dat noch objectief, noch redelijk is.

Over de twee middelen samen

B.1. Vooraleer het Hof nagaat of de aangevochten norm met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet (vroegere artikelen 6 en 6bis) bestaanbaar is, moet het onderzoeken of de categorieën van personen ten aanzien waarvan een ongelijkheid wordt aangevoerd in voldoende mate vergelijkbaar zijn.

B.2. Ten deze voert de n.v. Nationale Maatschappij der pijpleidingen aan dat een discriminatie ontstaat doordat de wetgever in de bestreden bepaling arbitrair één naamloze vennootschap uitkiest en die, met retroactieve werking, een zware financiële verplichting oplegt.

B.3. De bestreden bepaling wordt in de parlementaire voorbereiding als volgt verantwoord :

« ... tussen de Belgische Staat en de Nederlandse firma DSM (werd) op 9 maart 1976 een overeenkomst (...) afgesloten betreffende de bouw en de exploitatie van een pijpleiding van Antwerpen naar Geleen waarbij de Belgische Staat zich onder andere ertoe verbond een proportioneel deel van de investerings- en exploitatiekosten van de pijpleiding ten laste te nemen, voor zover deze niet werden gedekt door inkomsten uit terbeschikkingstelling van de transportcapaciteit aan derden.

Bij brief dd. 6 oktober 1976 verzocht de Staat aan de NIM de bovenvermelde overeenkomst met DSM voor rekening van de Staat uit te voeren.

Tussen de Belgische Staat en de NIM werd op 28 januari 1977 een overeenkomst afgesloten waarbij de Staat zich ertoe verplichtte de NIM te dekken voor alle bedragen die zij zal moeten uitgeven in het kader van de bepalingen van de overeenkomst met DSM.

In uitvoering van de bovenvermelde overeenkomsten nam de NIM een participatie van 51 % in de n.v. Pall (49 % DSM), opgericht met het oog op de exploitatie van de pijpleiding.

Bij de afsluiting van elk boekjaar van de n.v. Pall wordt de afrekening toegestuurd van de bedragen die volgens de overeenkomst van 9 maart 1976 ten laste van de Staat vallen. Deze bedragen worden door de Staat aan de NIM terugbetaald. De deelneming van de NIM in Pall werd ondertussen ingebracht in de nieuw opgerichte Nationale Maatschappij voor de Pijpleidingen (NMP). De partijen kwamen overeen de NMP in de rechten en verplichtingen te plaatsen van de NIM voortvloeiend uit de bovenvermelde overeenkomsten.

De NMP heeft, ingevolge het koninklijk besluit dd. 23 juli 1981 tot uitvoering van artikel 182 van de wet van 8 augustus 1980 houdende budgettaire voorstellen voor de jaren 1979-1980, het monopolie voor de aanleg, het beheer en de coördinatie van pijpleidingen in België (uitgezonderd pijpleidingen voor gas en water).

Ten einde de budgettaire kost voor de Belgische Staat, voortvloeiend uit de met DSM

afgesloten conventie, te reduceren wordt aan de n.v. NMP opgelegd een vergoeding te storten voor het toegekende monopolierecht. Deze jaarlijkse vergoeding wordt bepaald op 55 miljoen frank, bedrag dat min of meer overeenstemt met het bedrag dat door de n.v. Pall, in uitvoering van bovenvermelde overeenkomsten, wordt gefactureerd aan de n.v. NMP en door de Belgische Staat aan deze vennootschap dient te worden terugbetaald ingevolge de overeenkomst Staat/NIM dd. 28 januari 1977. » (*Gedr. St.*, Kamer, 1992-1993, nr. 1040/6, pp. 2-3; *Gedr. St.*, Senaat, 1992-1993, nr. 804/6, pp. 1-2).

B.4. Uit het relaas der feiten, die niet zijn betwist, blijkt dat de jaarlijkse vergoeding van 55.000.000 frank die de n.v. Nationale Maatschappij der pijpleidingen voortaan aan de Belgische Staat moet betalen, past in het kader van de uitvoering van overeenkomsten die werden afgesloten met betrekking tot de bouw en de exploitatie van een pijpleiding van Antwerpen naar Geleen, en waarbij de n.v. Nationale Maatschappij der pijpleidingen sinds haar oprichting in de rechten en de plichten van de Nationale Investeringsmaatschappij is getreden.

De door de bestreden bepaling opgelegde vergoeding is verbonden met een bijzondere rechtssituatie.

De verzoekende partij toont niet aan - en het Hof ziet ook niet in - welke rechtssubjecten ten aanzien van de bestreden bepaling op pertinente wijze met haar zouden kunnen worden vergeleken.

Om die redenen,

het Hof

verwerpt het beroep.

Aldus uitgesproken in het Nederlands, het Frans en het Duits, conform artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, op de openbare terechtzitting van 22 juni 1994.

De griffier,

De voorzitter,

L. Potoms

L. De Grève